

NAMAWIAĆ (231) *vb impf*

namawiać (229), **namawać** (2); namawiać : namawać *BielKom* (1:2),

Pierwsze oraz trzecie a jasne; w inf: -mław- (10), -maw- (9); -mław- BierEz, BielKom, RejPos (2), RejZwierc, HistHel, PaxLiz; -maw- Mącz, KuczbKat, ModrzBaz, SkarŻyw, GórnTroas, SarnStat; -mław- : -maw- GliczKsiąż (1:1), BielKron (1:1), GórnDworz (1:1); w pozostałych formach -mław- (w tym 4 r. błędne znakowanie).

inf namawiać (33). ◊ *praes* 1 *sg* namawiałm (3). ◊ 2 *sg* namawiaasz (1). ◊ 3 *sg* namawia (20). ◊ 1 *pl* namawiaamy (2). ◊ 3 *pl* namawiają (9). ◊ *praet* 2 *sg f* -ś namawiała (1). ◊ 3 *sg m* namawiał (58). *f* namawiała (11). *n* namawiało (2). ◊ 1 *pl m pers* namawialiśmy (2). ◊ 2 *pl m pers* -ście namawiali (1). ◊ 3 *pl m pers* namawiali (33). ◊ *fut* 2 *sg m* będziesz namawiał (1). ◊ 1 *pl m pers* namawiać będziemy (3), namawiać będziem (1); -emy : -em *Diar* (3:1). ◊ 3 *pl m pers* namawiać będą (1) *Diar*, będą namawiać (1) *RejZwierc*. ◊ *imp* 2 *sg* namawiaj (2). ◊ 2 *pl* namawiajcie (1). ◊ *con* 3 *sg m* by namawiał (7). ◊ 1 *pl m pers* byśmy namawiali (2). ◊ 2 *pl m pers* byście namawiali (1). ◊ 3 *pl m pers* by namawiali (4). ◊ *impers praet* namawiańo (3), namawiańo było (1) *Diar*. ◊ *con* -by namawiańo (2). ◊ *con praet* by namawiańo było (2) *Diar*. ◊ *part praes act* namawiając (23).

Sl stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Namowami przekonywać kogoś, nakłaniać, zachęcać; persuadere PolAnt, Vulg, Calep, Cn; solicitare Mącz, Cn; suadere Modrz, Cn; vocare PolAnt; impellere, inducere, orare, dicere accomodate ad persuadendum Cn [w tym: kogo (152)] (164) : LibMal 1546/112; poślął naprzód do kołcyoła Hámonowego áby námawiano kápłany/ ktorzyby Alexándrá przywitáli łynem Iowifłowym GliczKsiąż B6; BielKron 304v; Mącz 399o; RejPos 60; SkarŻyw 68, 171; a Ia Iurk Sobanski tak dlugo Iąlem namawycz Pána wrączka Garczynłkego ałz przystał na ten dluk, ktori bel wynyen Pánu Iączkowlkemu ZapKościar 1584/50; Calep 791b.*

namawiać do czego [= na co] (10): Co gdy čás długi trwáło/ Mitridates zdał łie więtfze wołłko gotowáć/ do czego thez Datamelá námawiał *Phil* 112; *SkarKazSej* 659a. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym; »do grzechu namawiać«, »do ślubu namawiać«, »namawiać do upamiętania«, »do zgody namawiać«.*

namawiać do czego [= dokąd] (17): *LibMal* 1544/81; *Czart Mnicha* dzierłj/ a do piekła namawia *RejKup* cc7v; *BielKom nlb* 6; *BibRadz Os* 11/7; *RejPos* 54, 58v, 59v, 60, 61v, 166v; *WujNT* 81; *SkarKaz* 518a. *Cf »namawiać do siebie«.*

namawiać ku komu, ku czemu (6): Pośláli do niego Pálámeda áby go námawiał ku tey potrzebie *BielKron* 56; *HistRzym* 123v; *RejPos* 313; *RejZwierc* [203]. *Cf »namawiać ku sobie«, »k ślubu namawiać«.*

namawiać przeciw czemu (1): Iż ten przeciw zakonowi námawia ludzi chwalić Bogá [*contra legem hic persuadet hominibus colere Deum*]. *WujNT Act* 18/13.

namawiać na co (18): Item powyada zego then tho Ian namawyal na kradzyełz *LibMal* 1546/112v, 1544/93v, 1546/118, 1547/129v, 1552/169v; *BielKom* F4v; *BibRadz* I 336b *margin*; *BielKron* 233; *RejPos* 288v; *ModrzBaz* 21 v; Bogacze áby od pychy hánował/ y ná iáłmużny námawiał. *WujNT* 731; *SkarKaz* 518a. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, »na małżeństwo namawiać«.*

cum inf (5): Namawiał go fłoba do yakyegołz wolwarku krałcz. *LibMal* 1544/81; Totili krolowi Gockiemu dziękowáli/ że ie częłtho fwymi połły nówiedzał/ y nówawiał woiowác Cefárzá Iuftyńianá dla fwego pokoiá *BielKron* 338v, 413v; *BudNT Act* 18/13; *WujNT Act* 18/13.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: na to (4), do tego (4); aby (79), by (2), iżeby (2), żeby (4)] (87): Nakładł Ezop przedeń chlebá: Fig y dáktyłow przykłádał/ Aby iadł łágodnie nówawiał *BierEz* A3, L3; Tho przidał o Vlczę yłch go vlka nówawiał przed domem v organifcziney aby skrzyńyá vilupyl kádikolwyek *LibMal* 1547/125v, 1546/111v, 1548/142, 1554/188v; *MurzHist* 13v; *Diar* 39, 6o; *BielKom* F4; *GliczKsiąż* B3, D4v, G2 [2 r.], O8; Także też ty złęgo tłucz gdzye możefz nieboże. Nówawiając áby złým zwyczáiem nie párzył/ A tego złęgo piwá po fwiátu nie wárzył. *RejWiz* 79v; *Leop Iudith* 12/10, *Philipp* 3 arg; *RejZwierz* 25v, 121v; *BibRadz Iudic* 14/15, 551a, 2.*Mach* 12/3; *BielKron* 97v, 107v [2 r.], 109v, 117, 166 (20); *OrzQuin* N3v; *GórnDworz* O7, Y6; *HistRzym* 105, 112; *RejPos* 60, 71, 205, 330v; *KuczbKat* 205; *RejZwierc* 25v, 47, 50; *HistHel* D3; *Strum* A3v; Páwłá do tego/ áby w tym mdłóści ich folgował nówawiaią. *CzechRozm* 77v; *ModrzBaz* 43v, 109, 126v; y proził iego oycá/ pilnie go ná to nówawiaiac: aby go do fzkóły Kátholickiey niefłáł *SkarŻyw* 371, 75, 180, 300, 304, 437 (13); *StryjKron* 122, 135, 427, 637, 712, 722; *NiemObr* 20; *PaprUp* K; *ActReg* 94, 142; 514; *SkarKazSej* 695a.

Z przytoczeniem (1): Pułtelnik fie z drabem potkał/ A łálkáwie go nówawiał: Iuż przeftán fyńu żołdowác/ Bo małz czas cnot náłładowác. *BierEz* P.

W połączeniach szeregowych (6): *Diar* 68; on ciebie zówždy wabił/ nówmował/ nówawiał do tey winnice fwoiey: hoynác zapłátę zówždy obiecował *RejPos* 61v; gdyś ty wzgárdził oná fwiętą wieczérzą iego/ ná kthorą cie proził/ nówawiał/ nówpominał przez rozmáite połły fwoie/ [...] pewnie on wzgárdzi tobá *RejPos* 288v, 71, 262, 275v.

W charakterystycznych połączeniach: namawiać cicho, często(króć) (2), długo (3), dziwnie, łagodnie (3), łaskawie, miłóściwie (2), pilnie (5), pilno (2), siłakróć, usilnie, ustawicznie, z uprzejmością, wdzięcznie; namawiać obietnicami.

Zwroty: »do grzechu namawiać« (1): fzátan [z *onej góry*] krolełtwá fwiátá tego vkázował do grzechu y báłwochwálftwá nówawiając *SkarKaz* 116b.

»nie dać się namawiać« (1): Káplani krzyknęli ná krolá áby fie nie dał nówawiać Ieremiałzowi/ mowiac iż odłzedł od rozumu. *BielKron* 95.

»na małżeństwo, w małżeństwo, w małżeński stan namać« [szyk zmienny] (2:1:1): Ocyec fyńá fwego nyechby ná małżeńftwo nówawiał/ á onemu małżonkę zrzádził *GliczKsiąż* O7, O8; y nówawiał iá w Małżeńfki ftan/ bo wdowcem będąc żony niemiał. *StryjKron* 125; *PaxLiz* E4v.

»przez połły namawiać« [szyk zmienny] (2): *RejPos* 288v; niech to tá powinność będzie/ áby ie przez połły nówawiano [per legatos cum eis agere]/ żeby temu dáli pokoy. *ModrzBaz* 104.

»słowem i przykładem namawiać« (1): [Pawel] Vkázuie ftárego zakonu vftánie/ fłowem y przykładem fwym nówawiaá Filipenczyki by go náłładowáli. *Leop Philipp* 3 arg.

»namawiać (pięknyimi a. łagodnymi itp.) słowy« [szyk zmienny] (6): *Diar* 39; On fie thego dowiedziawłzy/ oycá łágodnymi fłowy nówawiał áby przy nim miełzkał *BielKron* 258v; Tymi y

innymi słowy y lyny y mężá/ mężna biała głowá námawiałá. *SkarŻyw* 65; Námawiał iá pierwey słowy pięknymi/ áby się z nim wrociłá *SkarŻyw* 487, 444, 553.

»namawiać do siebie, ku sobie« [szyk zmienny] (5:1): Mądrość námawia do siebie wżytki ku dobram swoim. *BibRadz Prov* 9 arg; [Jezus Krystus] sam nas ku sobie/ á ktemu hoynemu źródłu swemu wabić á námawiać raczy *RejPos* 313, 205, 262, 275v, 289.

»namawiać z sobą« [= aby szedł z nim]« [szyk zmienny] (2): *LibMal* 1544/81; Był też profzon od tegoż Kárdynała/ áby Władziławá Krolá z sobą námawiał *BielKron* 414.

»do ślubu, k ślubu namawiać« (1:1): W krotce według Práktiki wśtrzegłszy Democillá z Oycem jego z szedłszy. Włkok do flubu namawiać poczęłá *PaxLiz* B, E3v.

»namawiać do upamiętania« (1): [żołnierz Aleksander prosił Festusa, aby mu się godziło iść do Antoniej] áby iá námawiać do vpamiętania mógl *SkarŻyw* 444.

»do zgody namawiać« (1): Iużćibych wżytko spráwił á słow y czáfu y pracey nie trácił do zgody was námawiając/ ktorcy widzę między wámi nie máłz. *SkarKazSej* 671a.

Szeregi: »rzecz czynić a namawiać« (1): Tám gdy przyśledł/ yáł rzecz czynić á námawiać żonę yego/ áby lámá żywiła to dzyecyę/ á mámce nye dawała *GliczKsiąż* D4v.

»namawiać a grozić« (1): posłáli do Olhy dwádzieściá ołob zacnych námawiając iá łágodnie/ á potym grożąc [...] áby zá ich Xiążę Drewlanskie Nifkinię [...] w małżeńłki ftan posłzá *StryjKron* 122.

»[nie] przyłudzać ale namawiać« (1): [człowiek nie żałuje zdrowia] iáko Moyżesz mlekiem y miodem Izráelczyki przyłudziájąc: ále [...] krolełtwem niebieskim/ onych námawiając *CzechRozm* 91v.

»radzić, (i) namawiać« [szyk 2:1] (3): *LibMal* 1546/112; Sará potym myawłły lyna Izááká rádziłá y námawiałá Abráama/ áby Izmáelá wypędził *GliczKsiąż* B3; *SkarŻyw* 437. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»namawiać i upominać« (1): A trzebá pilnie námawiać y vpominać Chrześcijány/ áby zá káždy ołobliwie grzech śmiertelny wielką łkruchę y żałość mieli. *KuczbKat* 205.

»wabić, (a) namawiać« [szyk 9:1] (10): A iáko nas wabi/ á iáko nas námawia do tey winnice swoiey/ o tym piłmá wśzędy pełno mamy. *RejPos* 60, 54, 58v, 59v [2 r.], 60, 133v (10). [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»wieść i namawiać« (1): niektórzy przyáciele moi widzieli/ wiedli j námawiali mię do tego ábych ié [książki] między ludzie wydał *Strum* A3v.

»namawiać i wyzywać« (1): [sługi boże opowiadają słowo boże] ábowiem námawiaią y wzywáią ná onę wcztę niebieskiey mądrości/ ludzi ty ktorzy niedbáią o zbáwienie swoie. *BibRadz* I 336b marg.

a. *Nakłaniać do grzesznej miłości; pellicere Calep; appellare a. compellare virginem stupro, captare impuditiæ, flagitare ancillam, sollicitare legitimos toros, tentare Iunonem Cn [kogo] (9)* : Iedno zecz prawie nie rołły iawnie na łbie rogi Abis mię była mogła zwieść z mey cznotliwey drogi A pamiętałz iakos ty mnie dżywnie namawiała Snacz iuż tych przyczyn nie było czos ich nie wznawiała *RejJóz* H5, D6v; Item zeznała yłch Byerala quełt stakowego zwodzenya od dzyewek y od thich kthorem łzwodziła a namawiała nyegdzie sama łfyeyby nyegdzye thełch za rołzkazanym thich do kthorich wodziła *LibMal* 1545/97; *BibRadz Gen* 39/10; *Calep* 769b.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikami: tymi słowy, w jakie słowa] (2): Widząc młodzieńcá iednego/ [...] Rzkomo go łobie wybráł/ Tymi łłowy námawiáá: [...] Ciebie iednego wybieram/ Bo wielką miłóć k tobie mam *BierEz R*; Więć Zuzánnę rownie w tákie łłowá námawiáli, Nie lę kay łie piękna páni/ [...] Iedno nam nie chciey być trudná/ ktorzy cie miłuiem *KochZuz A3*.

W charakterystycznych połączeniach: namawiać dziwnie (2), łagodnie.

Zwroty: »dawać się za złoto namawiać« (1): Iupiter przemienił łie w kropię złotá/ [...] poczęłá z niego łyná (wykládáią to iż łie pánný rády dawáią zá złoto námawiáć.) *BielKron 21*.

»ku swej myśli namawiać« (1): *RejZwierc [203] cf »namawiać i ciągnąć«.*

*Szereg: »namawiać i ciągnąć« (1): [pani się go rozmłowała] iáko go dziwnie ku łwey myłli námawiáá y ciągnęłá/ obiecuiąc mu dziwne bogáctwá y dziwne przyłmáki *RejZwierc [203]*.*

b. Nawracać; suadere Vulg (6) : nie tylko w Ephezie/ ále máło nie po włzytkiey Azyey/ ten Páweł námawiáiąc odwrócił wielką rzefłá *WujNT Act 19/26*.

namawiać do czego (1): A włzedłzy do bożnice/ mowil bełpiecznie przez trzy miełiące/ rozmawiáiąc y námawiáiąc do tego co należáło Krolełtwu Bożemu [*loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno Dei*], *WujNT Act 19/8*.

namawiać k czemu (1): przyłzło ich wiele do niego ná gołpodę: ktorým łwiádectwo wydawáiąc przepowiedáł krolełtwo Boże: námawiáiąc ich k temu co łie tknie Iełufá *WujNT Act 28/23*.

namawiać kogo (4): Y rozmawiał w bożnicy ná káždy łzábát/ wtráćáiąc imię Páná Iełufowo/ y námawiał Zydy y Graeki. *WujNT Act 18/4, 28/23, 2.Cor 5/11. Cf »namawiać [kogo] na [jaką] wiare«.*

Zwrot: »namawiać [kogo] na [jaką] wiare« (1): Papięż połłáł do Niemiec trzech Biskupow z Indultem / áby námawiáli Luteryany káplány ná Rzymłką wiare *BielKron 234*.

2. Przemawiać do kogo, perswadować, tłumaczyć co komu; alloqui Vulg (9) :

namawiać kogo (G) a. komu (1): Porzuc płáč moiá droga/ téy łie im námawiáć *GórnTroas 61*.

namawiać komu [= dla kogo] (1): Bo ludziomże ia teraz námawiam á náwodzę/ czyli Bogu [*Modo enim hominibus suadeo an Deo*]? *Leop Gal 1/10*.

*namawiać kogo (6): [Żołnierz do płaczącej wdowy] náczáł z nią cudnie mówić/ Cięłzki iey záł łłowy cięłzyc. A gdy iá táko námawiał/ Płáč iey znienáglá włtawáł *BierEz Q4v; RejJóz N5v. Cf namawiać kogo czym, Z przytoczeniem.**

namawiać o kogo, o co (2): Ruben namawia Iakoba o brata *RejJóz N5v; Leop Sap 12/2*.

namawiać kogo czym (1): Schowayże łie iuż s twymi cnotámi/ A mnie przełtań námawiáć plotkámi Słucháiąc cie áż mię boli głowá/ Rołpráwuiąc niepotrzebne łłowá. *BielKom F6v*.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikami: tako (2), tak] (3): Kur niegdy w łmiećiąch grzebáč/ Ktoreby iadł žiarn łzukáiąc: Wplátnáł łie mu miedzi nogi/ Iáłpis kámieñ bárdzo drogi. Vżrzawłzy go iełt łie zumiał/ A łtanáwłzy ták go námawiał: Szkodá iż leżyłz w tym błóćie/ Bo by godzien być we złóćie. *BierEz M2, I, 12*.

Szeregi: »napominać i namawiać« (1): I dla tegoż one ktorzy błádzá po częłści karzełz: á oto w czym grzełłá/ nápominałz y námawiałz [*admones et alloqueris*] *Leop Sap 12/2*.

»namawiać a nawodzić« (1): *Leop Gal 1/10 cf namać komu [= dla kogo]*.

3. *Obradować, rozprawiać, prowadzić rozmowy, wspólnie rozważać* (58) : Panowie się schylili do Króla a namawiali tamże i dana odpowiedź przez p. Kanclerza dosyć sroga *Diar* 60, 41; *ActReg* 12.

namawiać okolo czego (4): *ZapWar* 1548 nr 2668; Panowie na to zezwolili i za odeściem poselskiem namawiali tak około obrony jako około egzekucyj. *Diar* 28, 30, 38.

namawiać co (11): *Diar* 41, 44, 63, 84; Názáiutrz gdy fię ípołem tákże zefzli á inne rzeczy námawiáli/ powiedzą iż Pátryárchá Cárogrocki nagle íkonał. *SkarJedn* 293; Namawiali PP. sprawę Litewską ale nibil conclusivé *ActReg* 51, 7, 22; *SarnStat* 782, 972, 1019.

namawiać na co (2): Posłowie na onę propozycyją krolewską a wota senatorskie przez dwa dni namawi(a)li i radząc między sobą wszyscy się na to zgodzili *Diar* 25, 53.

namawiać z kim (6): IchM panowie też tu z Królem JM namawiali o obronie tej wewnętrznej *Diar* 44; *ActReg* 48, 49; *SarnStat* 972. Cf »z sobą namawiać«.

namawiać o czym (32): Przeto radzimy, żebyście namawiali o obronie *Diar* 27, 26, 27, 28 [2 r.], 29, 31 [2 r.] (25); Przyjechał był P. Gniezninski tego dnia pod Szrodę do Kiiowa puł mile od Srody, chcąc vnas w Kole bydź y orzeczach namawiac *ActReg* 49, 49, 149; Posłowie ziemscy proszą/ áby im wolny plác był zoftáwiön/ námáwiác o ízáfunku y wárunku Czwartéy części ná obronę potoczną pozwolonéy *SarnStat* 360. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: o tym (3); zaimek pytajny (3), jeśliżby (1), żeby (1)] (5): Posłowie [...] o tem tylko namawiali, jakoby się egzekucyja upewniła na czas i miejsce pewne. *Diar* 28, 43; *DiarDop* 117; Tám pilnie między sobą o tym námawiáli/ Żeby iuż w domu ítárcá ímierci dochowali. *HistLan* C3; *ActReg* 48.

W przeciwstawieniu: »przeczyć ... namawiać« (1): Cifz ieden z drugim czáfem przéczą zlobą ráno Przy ludziách, w wieczór zásię zlobą námawiáią. *CiekPotr* 78.

Zwroty: »namawiać między sobą« [szyk zmienny] (5): Posłowie obaczywając nieznośność tego podania, na które z dobrym sumnieniem zezwalać nie mogli, namawiali między sobą kondycyje, ktore by pobożniejsze były *Diar* 44, 27, 39; *HistLan* C3; *SarnStat* 1019.

»z sobą namawiać« (2): tedj wneth pothem maia s sobą okolo działu wiecznego namaviacz *ZapWar* 1548 nr 2668; *CiekPotr* 78.

»spólnie namawiać« (2): Chc(i)ejcie WM radzić o większem podatku i racyieli tu między nas kilnaście osob z poárodka siebie wysadzić abyśmy spoinie namawiali *Diar* 63, 40.

Szeregi: »namawiać i ferować sentencyją« (1): Sędzia námawia y feruie íentencyą. *SarnStat* 782.

»namawiać i mówić« (1): już zaraz o obronie i o inych wszech doległósciach namawiać i mówić chcą. *Diar* 28.

»radzić a namawiać« (1): Przeto prosiemy, abyście WM jako i o tej innej postronnej obronie, tak i o tej radzić a namawiać racyli *Diar* 29.

»namawiać i stanowić« (2): I teraz WM powtarzamy, że o niej [obronie] namawiać i stanowić jesteśmy gotowi *Diar* 40, 40.

»namawiać i utwierdzać« (1): niemályfmy wftępek do nápráwienia [..] téy po części náruízonéy Vniiéy vczynili/ námawiáiąc między sobą z obu ítron/ y vtwiérdzáiąc Artykuły do téy Vniiéy náležące. *SarnStat* 1019.

Synonimy: 1. nakłaniać, wabić; b. nawracać; 3. dysputować, gadać, rozprawiać.

Formacje współrdzenne cf MOWIĆ.

*Cf **NAMAWIAJĄC, NAMAWIAN, NAMAWIANIE***

TK